

**Přípravy k zvedání po-
kladů z mořských hlubin**

DENNĚ čteme v časopisech zprávy o fáděni německých ponorek a o nových jejich obřech, poslaných ke dnu mořskému. Zprávy tyto staly se nám tak obvyčejnými, že se ani nepozastavujeme nad nimi a věnujeme jim větší pozornost jenom v takových případech, je-li se zkázou lodí zároveň spojena ztráta života. Časopisecké zprávy v posledních několika měsících nepřinášejí ani jmen ponorek zmíněných lodí a úřední zprávy o obřech ponorek přinášejí jenom ehadně číslice. Tolik a tolik lodí bylo potopeno, z nichž tolik a tolik bylo nad 1.600 tun a tolik pod 1.600 tun. Jenom časem objeví se jméno potopené lodí v denních zprávách, ale to vždy jedná se o případ mimořádný, kdy lidské životy zároveň s lodí jsou utraceny a nebo kdy jedná se o svedení boje s ponorkou. Je-li jenom potopena loď s nákladem, nendává se ani její jméno.

Je přirozeno, že vyskytní se otázky: Jak velké škody byly způsobeny tímto bezohledným ničeni lodí německými ponorkami? Je možné, aby něco z těchto potopených lodí bylo zachráněno? Konají se přípravy, aby část tohoto obrovitého bohatství, jež spočívá na dně oceánu, vrácena byla lidstvu? Na otázky tyto pokusíme se dáti odpověď v tomto článku. Nemůžeme ovšem podati číslice přesných, pokud ztrát se týče, ježto není po ruce přesné spolehlivé informace a pamují pochybnosti, že kdykoliv lidstvo dozví se, jak velké škody způsobeny byly lidstvu německými piráty.

Není všeobecně známo, že vlada Spojených Států před nedávnem připojila se k spojení s největším námořním zachraňovacím podnikem, jaký kdykoliv byl předsevzat. Odborníci z této strany Atlantiku odebrali se do zámoří, aby spolupracovali s odborníky podobného výcviku v evropských vodách a úkolem této spolupráce bude aspoň částečně vyvážit spousty, způsobené německým podmorským válčením.

Není žádnou nadsázkou, jestliže řekneme, že na dně mořském shromážděno bylo na osm milionů tun plavidel v průběhu tří a půl roku války. V tomto počtu pak nejsou ještě zahrnuta menší plavidla, jako lodí vícečetné, menší lodí pomocné, torpédoorce, ponorky, lodě rybářské a jiné, menší než 1.600 tun. V námořních dopravních kruzích obvyčejně odhaduje se cena lodí a jejího nákladu na \$500 za tunu. Kdybychom vzali v úvahu jenom tuto průměrnou cenu, pak naše výpočty by ukázaly, že hluboké hroby oceánu obohaceny byly od srpna roku 1914 o bohatství v ceně čtyř miliard dollarů. To je jenom konservativní odhad, při kterém nebřeeme v úvahu náklad tvrdých mincí, zlatých prutů, jakož i jiných kovů a cenných předmětů a nepočítáme v to cenu osobního majetku cestujících na takových lodích. Jsou mnozí, kdož dokazují, že cena majetku, pohřbeného ve vlnách moří od zahájení války, je značně přes pět miliard dollarů.

Vezmeme-li tyto číslice v úvahu, pak pochopíme mocnou tonhu zachrániti co nejvíce z těchto pokladů mořských hlubin a svět bude překvapen, až bude možno oznámiti podrobnosti obrovského zachraňovacího podniku, na kterém již vytrvale se pracuje.

Již v prosinci minulého roku došla do této země zpráva, že anglickým vrakovým či zachraňovacím družinám podařilo se zvývednouti a k plavbě znovu připřiposobiti 210 lodí, flotilu, jež representuje nějakých 1.000.000 tun. Tyto lodí byly buďto zvednuty ze dna oceánu aneb odtaženy byly z mělkých vod při březích, kde uvázly, v bezpečné místo, aby nemohla býti dokončena jejich zkáza. Byly zataženy do vhodných přístavišť, kde bylo možno zahájiti práci na jejich rehabilitaci anebo na jejich opravě, aby znovu bylo možno jich použití v činné a životně důležité službě. Časopisecké zprávy nedávno sdělily, že vlada Spojených Států

rekvírovala vypraveni všech velkých našich vrakových společností a aby zlepšeny a doplněny byly tyto zachraňovací zdroje, ješt pravděpodobno, že četná plavidla naše přizpůsobena budou k této práci, jak stalo se již v Anglii a jinde. Argonauti přítomných dnů mají znamenité mechanické přístroje, které umožňují jim vykonati tento úkol a k práci přikročí se všude co možno nejdříve. Dnes je možno pomocí těchto přístrojů vykonati zachraňovací práci, která ještě před několika roky zdála se naprostou nemožností.

Ješt do nedávna při takových zachraňovacích pracích užívalo se starých metod, nejenom neobvyčejně pomalých, ale i spojených s obtížemi a nebezpečím, ale k velké změně došlo, když zavedeno bylo používání stlačeného vzduchu. S jakou výhodou tohoto stlačeného vzduchu dá se použití v zachraňovacích pracích, poznalo se při budování tunelu pod rekou Hudson.

Většina potopených lodí nalézá se v poměrně mělkých vodách a zachraňovací nebudou mít těžký úkol s nalezením vraku a nebudou-li práce jejich příliš stěžována ponorkami a špatným počasím, dojde v létě roku 1918 k pozoruhodným výkonům těchto vrakových družstev a celá řada lodí může býti zvednuta a přizpůsobena opětně k službě. S pomocí moderních pomůcek stávají se zdánlivě nemožné věci možností a rozhodně je větší naděje na zvednutí a zachraňování potopených lodí v mělkých vodách při pobřeží, než byla v minulosti.

V letech osmdesátých parník Alfons XII., plující z Cadizu do Havany, potopil se nedaleko Point Gando na Velkých Kanárských ostrovech. Loď tato vešla nové ržené španělské zlaté mince v ceně půl milionu dollarů a poklad tento nalézá se v panečkové sni pod kapitanovou kabinou. Hloubka moře v těch místech byla 160 stop. Předt, že místo zachraňovacích operací nalézálo se v otevřeném moři, tvrdě mince byly zachráněny v průběhu třinácti měsíců, ale potápěč, který práci tuto vykonával, stal se fysickou srcecinou, poněvadž nepočínal si při své práci jako přítomní potápěči. Jeho úkol je značně usnadněn moderními vynálezy. Bylo nutno především dynamitem odstraniti dvě paluby, než mohl býti získán přístup do sni, kde složeny byly peníze.

Případ parníku Peninsular a Oriental Linie, Oceana, potopeného při srážce nedaleko Beachy Head v Anglii v březnu roku 1912 je zvláště zajímavý, poněvadž značné množství lodí bylo posláno ke dnu mořskému v okolí tohoto místa v průběhu přítomné války. Oceana měla v té době ve svém nákladu zlatých a stříbrných prutů v ceně \$3.860.000 a potápěčům podařilo se získati celý tento náklad, vyjímaje asi \$1.300. Stejně podařilo se jim zachrániti

VÝSLEDKY NĚMECKÉHO NÁJEZDU NA PAŘÍŽ

Horejší obrázek ukazuje skupinu domů, které zničeny byly bombami německých letců. Tato místa "vojenské důležitosti," jak oznámili Němci, byla obydlími chudých dělníků. Dolejší obrázek pak ukazuje dormitář dětské nemocnice, který na štěstí byl vyklizen a žádné z dítek nebylo poraněno. V dormitáři nalézalo se 200 dítek, které přestěhovány byly do bezpečí. Nebýti toho, množství jich bylo by jistě usareno anebo poraněno.

množství slonoviny v ceně \$20.000.

V minulých dobách, kdy zachraňovací prostředky nebyly tak dokonalé, jenom málo velkých lodí dalo se zvednouti z větších hlubin a znovu pro plavbu opravit. Dnes ale jsou přístroje, které nejenom usnadňují nalezení takové potopené lodí, ale stejně zjištění její polohy. Dříve jenom takové lodě byly zachráněny, které stroskotaly se na mělčinách a jejich částí vyvěňovaly z vod. Užívalo se při tom vrakových pontonů a hlavních práce konala se při odlivu. Ale dnes jsou jiné pomůcky, které umožňují takovou zvedací a zachraňovací práci.

V některých případech je možno použití stlačeného vzduchu pod stroskotanou lodí a poskytnouti mu dostatek zvedací síly, aby byla vyvěšena. Anebo je možno použití ponorných pontonů — velikých tlakových cylindrů. — Tyto, když počasí a jiné podmínky dovolí, mohou býti naplněny vodou a ponořeny podél potopené lodí. Po té pak pomocí drátěných kabelů aneb řetězů podložených pod loď anebo jinak k ní dostatečně připravených, pontony mohou ji zvednouti, když jejich vodnou zatížení je vytačeno stlačením vzduchem.

Všeobecně se má za to, že lodní náklad je zničen, když loď je potopena, ale to je náhled mylný, neboť některé předměty jsou nezkazitelné a jiné pak i ve vodě jsou chráněny náležitě svým obalem. Značné množství kovů může zůstati ve vodě po značné dlouhou dobu, aniž by se poškodily, a stejně i pryž, ublí, bavlna v balích, skleněné a porcelánové produkty, vína a kuže mohou zůstati po dlouhou dobu pod vodou a

přece poskytnouti obyčejnou službu po svém vytažení.

Lusitania, pokud je známo, nalézá se v hloubce 270 stop. Nikdo nemá za to, že její vrak dal by se zvednouti. Ale loď tato v době svého potopení vešla měď, mosaz, zlato a jiné vzácné kovy v ceně asi milionu dollarů, nepočítaje v to klenoty a peníze cestujících. Práví se dále, že v silné skřini nalézaly se neregistrované cenné listiny v ceně několika milionů. — Tato loď bez jakékoliv pochybnosti upoutá na sebe pozornost lovců pokladů. Pomocí dynamitu bude nepochybně možno prolomit trup lodí a dostihnouti náklad a náležité vypravení potápěčů budou moci vyloviti ne-li všechno, pak aspoň část tohoto bohatství, jestliže nebude tu nějakých nebezpečných spodních proudů, jež by práci takovou učinily nemožností.

Parolod Parthenon, potopená nedaleko Havre ve Francii, v místech 10 stop hlubokých, pojištěna byla na \$1.000.000 — jeden milion na loď a tři miliony na náklad. Tento případ měl by obzvláště lákati zachraňovací družiny, neboť jedná se o loď značných rozměrů a cenný náklad.

Japonská loď Mijazaki Maru byla poslána ke dnu mořskému nedaleko Cherbourgu v Anglickém kanále. Náklad této lodí byl pojištěn na \$3.250.000. Americký parník Healdton, který torpédován byl při holandském pobřeží ve vodách méně než 100 stop hlubokých, vezl náklad, pojištěný na \$2.150.000. Tyto případy mohou němíti představu o bohatství, jež v důsledku světové války leží na dně mořském.

Středozemní moře nepochybně zůstane hrotem pro větší lodí

teré byly tu potopeny na hlavních obehodních routách, poněvadž toto moře je neobvyčejně hluboké. Jsou ale části tohoto moře, kde pískové dno od břehu tvoří svah a kde nepochybně práce zachraňovací budou také podstatnější.

Přirozenou je otázka, proč tyto mezinárodní zachraňovací vraky nevěnovali a nevěnují pozornost vyhledání a zachraňování potopeného bohatství, neseného loděmi minulých dob?

Dlužno podotknouti, že pokusy o nalezení takových potopených lodí v minulosti byly neúspěšny. Před několika roky William Spotwood Green, hlavní irský porýbník, nalezl po delším a namáhavém pátrání místa, kde spočuly ně které lodě proslulé Armady. Nepochybně dojde k pokusům o zvývednutí těchto lodí, až moderní zachraňovací potopeného bohatství budou moci odvrátiti svoji pozornost od okamžitých potřeb, — to jest, po zachraňování nedávno potopených lodí.

V zálivu Aboukir potopil Nelson v bitvě mezi jinými loděmi také L'Orient. Dle prohlášení současníků, loď vešla v té době veliké množství klenotů a za tři miliony mincí. Francouzská tato loď potopila se tehdy následkem výbuchu a jenom primitivních prostředků od té doby bylo použito k reklamování její bohatství. Vody v místech, kde tato loď byla potopena, nejsou hlubší 100 stop.

Jiným vábívným místem v Středozemním moři pro lovce pokladů je jilozapadni pobřeží Reeka, kde došlo k velké bitvě mezi turckými a egyptskými válečnými loďstvem na straně jedné a anglickým, francouzským a ruským na straně druhé. Je známo, že za miliony dollarů bohatství je pohřbeno v těchto místech, ale až doposud nebyl učiněn systematický pokus o jeho zachraňování.

V roce 1782 množství španělských nákladních lodí vyplulo z Cartagena, Porto Bello a Vera Cruz s nákladem drahého kovu, hlavně zlata a stříbra, jenž byl výsledkem tříročního dolování v dolech v Peru a Mexiku. Flotile této, jež representovala obrovské bohatství, podařilo se uniknouti námořním lupičům, kteří operovali v okolí Západních Indii a překonati bouře podél Atlantiku, a je téměř u samého ústí své cesty, ve Vigo zálivu, nucena byla svěstí bitvy s anglickým a holandským loďstvem. Poslednější došlo k vítězství a právě se, že za více jak 120 milionů dollarů drahých kovů kleslo ke dnu mořskému. Až do přítomné doby při různých pokusech o znovuzískání tohoto bohatství zlatá a stříbro v ceně něco přes půl druhého milionu dollarů bylo zachraňováno.

V roce 1597 Sanata Margarita, španělská galej, stroskotala se nedaleko Porto Rico, když nalézala se na cestě do domovských vod s nákladem zlata, stříbra a drahoukanů v ceně sedmi milionů dollarů. Asi před desíti lety bylo oznámeno, že poloha trupu lodě byla zjištěna.

Jenom několik lodí z mnoha set, které potopeny byly v evropských vodách, měly náklad, jenž může býti považován za skutečný poklad. Dnes zlato a jiné cenné kovy v době válečné neposílají se po obvyčejných obehodních lodích, nýbrž na obrněných křižnicích s dobrým doprovodem, tak že jejich ztráta je menší možností. Přes to ale přece jenom mnohé z nich měly cenný náklad, který bude státi za námahu jej získati. A není pochybnosti o tom, že zprávy o výsledcích této zachraňovací práce budou étením velice zajímavým, jež poutati bude pozornost, až mysl étenářstva přestane býti rozrušována zprávami o událostech na bojištích světové války.

**JAK ŽIJE BÝVALÝ CAR
RUSKÝ V TOBOLSKU**

Nikolaj Romanov, který jako ruský car rozhodoval kdysi o osudech milionů Rusů, vede samotárský život v Tobolsku, sibiřském "městě smrti," do něhož se svou rodinou byl vypovězen, dsdělení élena rudých gard, jinž svěřena byla hlídka nad bývalým carem všech Rusů. "Můj život vlastně byl téměř vždy životem vězňm," prohlásil prý bývalý car ku svým strážcům, dle sdělení v dopisu, který tento rudý gardista

poslal svému příteli do Ženěvy. "Nelituji, že ztratil jsem bývalou svoji moc, ale mám jediné přání, abych mohl se vrátiti na Krym a tam věnovati se zahradiectví a stěparství." Rudý gardista píše o nynějším způsobu života bývalého ruského cara asi následovně:

Bývalý car snaží se učiniti zdání, že je klidným, udržuje při tom jistou důstojnost, je-li pozorován, ale jakmile myslí, že není pozorován, kráčí zamyslen se svšenou hlavou. Jeho vlasy téměř zbledly jako sniž a jeho tvář nese význačné stopy trdnomyslnosti. Často může býti viděn ve svém okně, jak stírá si slzy, když pozoruje svoje dívky, jdoucí na procházku.

Jestliže bývalý car jeví známky bolestné resignace, pak nenalézá ozvěny u své manželky, Alice. Tato těžce nesla, že bylo jí dovoleno, aby vzala s sebou do vyhnanství jenom patnáct kufrů oděvu. Zdálo by se to dosti, ale nutno pamatovati, že do tohoto započteny byly obleky pro její deery, jakož i bývalého cara a carevny. Z toho je patrné, že obleky tyto nestačí na dlouhou dobu ve vyhnanství. K tomu musí být připočteno, že je téměř nemožno získati nějakou slušnější látku na oblek v Tobolsku. Každá z bývalých velkokněžen má jenom čtyři obleky a to musí jim dostačiti. — Všecké klenoty byly nuceny zanechat v Carském Selu.

Bývalá velkokněžna Olga věnovolně pohybovat, ale jsou na každém kroku střezeny tajnými policisty, kteří z útrpnosti snaží se prováděti svoje povinnosti co možno nejméně nápadně. Za to ale bývalý carevič je přísně stržčen, ježto revolucionáři obávají se únosu i možných násilností. Bývalý carevič je nepřetržitě doprovázen námořníkem, Deremenkem, který je mu oddán tělem i duší a který zůstal mu věrným i ve vyhnanství. Tento Deremenko, jak se praví, zachránil jednou bývalému careviči život a za to celá rodina bývalého cara je mu vděčna. Deremenko ale této důvěře neuznává a třebaže postavení bývalého careviče se změnilo, nedošlo k žádné změně úslužnosti této poetivé duše. Deremenko jest obr, pozoruhodný silák, a je oblíben všeobecně. I rudé gardy chovají jej v respektu. Bývalý carevič těší se dobrému zdraví, ale poněkud napadá na pravou nohu. Je to důsledek poranění, které nikdy nebylo náležitě vyléčeno.

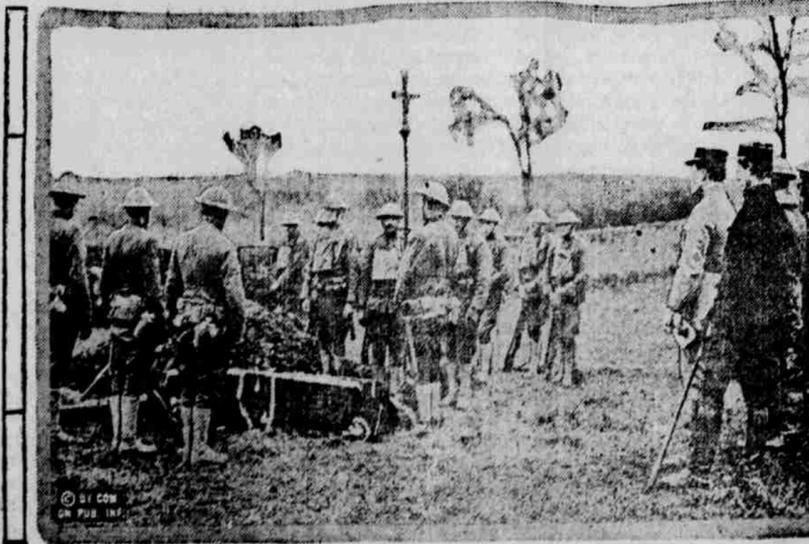
Bývalé velkokněžna Olga věnovala se ošetřovateltví. Její sestra Marie pak učí se těsnopisu a psaní na stroji, aby mohla pomáhati svému otci ve psaní pamětí. Bývalý car ale až doposud něčeho nepapsal a něčeho nediktoval. — Ostatní bývalé velkokněžny kratí si čas všelijak a zdají se býti nejveselejšími z celé rodiny.

Hlavní podlaha residence bývalé carské rodiny zaujata byla družinou vojáků, která ironicky jest nazývána "carskou tělesnou stráží." Zbývajcí dvě posedihi pak tvoří obydlí sesazeného monarchy — plukovníka Romanova. Sedává ve čtyř velkých a čtyř malých světnic, v nichž nábytek je jenom jednoduchý. Obydlí toto nemá zavedeného vodovodu, plynu, elektrického světla aneb koupelny. Služebnictvo čerpá potřebnou vodu z nedaleké studny. Světnice jsou vytápěny kachlovými kamny. Největší světnice má pět yardů délky a tři šířky.

Není zcela žádného krásného rozhledu z oken. Bývalý car a carevna jsou vězni v pravém slova smyslu a je jim jenom dovoleno, aby vycházeli do nedalekého kláštera k bohoslužbám. Nynější vládci v Petrohradě mají za to, že jedna koupel za týden bývalému carem všech Rusů zeela dostačí. — Při takových příležitostech bývalý car anebo jeho manželka jsou doprovázeni čtyřmi důstojníky a škadronou vojáků. Tito důstojníci také ostarávají nákup všech potřeb, nsvěřující peněz étyřem služebníkům, lokaji a třem služkám.

Obyvatelstvo Tobolska nejví velkého zájmu na vypovězeníích a stejně neshová k nim žádného nepřátelství. Jedinými, kdo mají přístup k bývalému carevi, jsou baron Friedrichs a generál Vojevok, kteří nalézají se také v Tobolsku a kteří těší se plně důvěře bývalého cara.

POHŘEB PRVNÍCH AMERICKÝCH VOJÁKŮ, USMRČENÝCH VE FRANCII

Za dojmavých obřadů pohřbeni byli kaprál James B. Gresham a řadový vojáci Thomas F. Enright a Merle D. Hay od setniny F, Sedmáctého pluku pěchoty, první američtí vojáci, kteří padli ve Francii. Pohřbeni byli s církevními a vojenskými obřady na hřbitově v Bâthelémontě dne 4. listopadu. I v době pohřbu francouzská děla páčila nepřetržitě na německé zákopy.